

kiközösítéstől a párbeszédig, eljött annak az ideje, hogy a párbeszédűl az együttműködésig vezető útra lépjenek. Mivel a vallás a „jövő megatrendjei közé tartozik”, a felvetődő kérdésekkel minduntalan találkozunk. Érdekes lett volna, ha a vizsgálódáshoz csatolt gazdag irodalomban 20. századi református teológusok nevével is találkozunk. Feladatunknak tekinthetjük, hogy a dolgozatban feltárt szempontok segítségével is olvassuk tanítómestereinket.

A következőkben *Olosz Katalin* néprajzi témájú előadásának – *Unitárius iskolások ünnepköszöntő veszekedő versei* – szer-

kesztett változatával ismerkedhetünk meg. Maga a versanyag 11 darabból áll, többségében 19. századi gyűjtésből, Homoródtól Torockóig.

A *Szószerék-Úrasztala-Szertartások* rovatban négy prédikáció kapott helyet, a *Könyvszemle* rovatot pedig Gaal György ismertetője tölti ki. Ebben bemutatja a Stúdium Kiadó 2007-ben megjelentetett irodalomtörténeti érdekességét, a *Lámpagyújtogató* című Reményik Sándor-albumot, amelynek gerincét a költő kortársának, Lám Bélának irodalmi hagyatéka képezi.

Balogh Béla

Biblische Notizen.

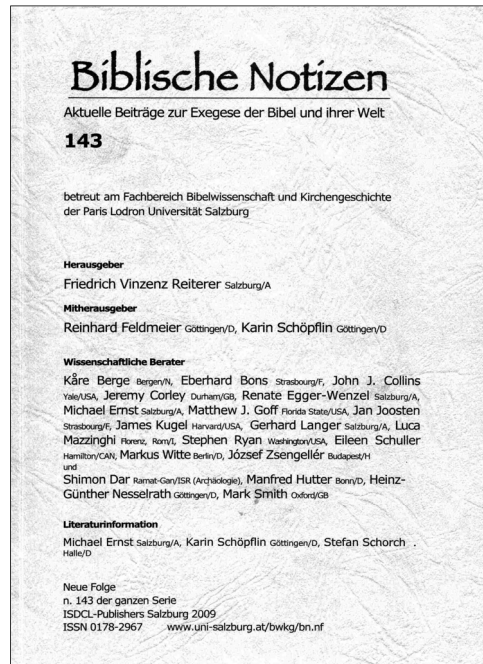
Aktuelle Beiträge zur Exegese der Bibel und ihrer Welt.

143. szám, új folyam. 152. l. ISDCL-Publishers Salzburg 2009.

ISSN 0178-2967

Emmanuel O. Nwaoru (Port Harcourt, Nigéria): *Ruházat-váltás: jelképes „szakaszritusok” József történetében (Gen 37; 39; 41).* József története az öltözék cseréje nélkül aligha lehetne költői és teológiai egységben annyira izgalmas és elragadó, mint amilyen. József mintegy öt esetben kap új ruházatot az elbeszélés rendjén, és három esetben fosztatik meg ettől. Négy kiemelkedő helyen esik meg vele ez: először családja körében, azután Pótfár házában, majd az egyiptomi börtönben, végül a fáraó palotájában. A ruházat anyaga és ennek minősége jól tükrözi József társadalmi helyzetét. A cikk arra a következtetésre jut az elbeszélés felépítésének vizsgálata rendjén, hogy az író jelképes cselekménnyé alakítja a ruhacserét, amely ilyenformán meghatározó fordulópontokat jelöl. A mozzanat adott jelentőségét is vizsgálat tárgyává teszi, és hasonlóságokat mutat fel egyes afrikai társadalmak olyan ruházat-váltásában, amelynek vallásos és társadalmi háttere van. (A dolgozat angol nyelven jelenik meg.)

Aprólékos szövegelemzést kínál Volker Wagner (Lipcse) dolgozata: *Létezett-e az Ex 12. fejezetének páskba nélküli leírata?* A szerző rámutat arra, hogy a pásk

eredetének és ősi értelmének megragadására az írásmagyarázók hagyományosan 2Móz 12-re nyúlnak vissza. Azonban a leírás eszközeinek pontos számbavétele és összehasonlítása arra enged következtetni, hogy a kivonulás történetének eszertartásos mozzanata a későbbi szerkesztés eredménye, és abból a korból származhat, amikor Izráel ünnepeinek eredetéről kellett tanítást nyújtani az utódoknak. V. Wagner módszere egyszerű, de alapos: rendre nagyító alá vonja a Pentateuchos más irataiban is előforduló utalásokat, majd a beszélő(k) és a megszólított(ak) összehasonlítása útján kiszűri 2Móz 12-ből azokat a részleteket, amelyek a páskaáldozattal kapcsolatosak. A dolgozat bemutat olyan nézetet is, mely szerint a vizsgált ószövetségi részben leírt páskaábrázolás eredetileg a körülmetélési, illetve nagykorúsítási szertartáshoz kötődött (J. Willi-Plein).

Norbert Clemens Baumgart (Erfurt): *Olyan Isten, aki lélegzethez juttat. Szöveg-közi összefüggések a Pentateuchosban.* Az exegéta a hét és a szombat előfordulási helyeire összpontosít, miután ezek meghatározzák a civilizált világ időbeosztását. A 2Móz 31,12–17 perikópából indul ki, ami a szombatot jelként nevezi meg, és Isten népének megszentelését szolgálja. 2Móz 23,12 esetében a szombat megtartása szem előtt tartja a társadalmi rétegződést. Azonban a teremtés teológiája nem minden esetben olyan egyértelmű, mint ahogyan azt az első Dekalógusban láthatjuk (2Móz 20,8–11). A szombat-kijelentések vizsgálatának hármasság eredménye van: 1. előállításuk sorrendjének megállapítása; két teológiai megállapítás: 2. Isten népe is részesül Isten „megpihenésében”; 3. a megpihenés a szolgálókra, sőt az embert szolgáló barmokra is kiterjed.

Harald Schweitzer (Tübingen): *Egy héber szöveg továbbbírása a Koránban. Hermeneutikai megfontolások József alakjának összefüggésében.* A dolgozat összeveti a bibliai

József-történet szövegét a Korán 12. szúrájával, és kiértékeli a hasonlóságokat. Felméri az összehasonlítás lehetőségeit, és utal arra, hogy a szinoptikus egybevetés a következő folyóirat-számban jelenik meg. Itt csupán a kiértékelésre szorítkozik: József történetének Koránba való átvétele azt bizonyítja, hogy az elfogadott és népszerű volt az iszlám világában. A szúra-író Isten nevét behelyettesíti Allah nevével, és a történetet alaposan átdolgozza Allah dicsőségére, az mégsem lesz vallási tételek tananyagává.

Miriam von Nordheim-Diehl (Majna-Frankfurt): *Ki uralkodik a Seolban. Ézs 14,9 vizsgálata.* Előljáróban a szerző azt írja le, hogy a kutatók véleménye eltér annak a kérdésnek a megítélésében, hogy a Seol megszemélyesített-e, tehát istenként kell-e felfogni, vagy pedig lokális meghatározás-e. Ismerteti az egyetlen ószövetségi vers több változatának (mass, Q tekercs, LXX, Targum) fordítását és elemzését, egybevetve tartalmukat, majd arra a következtetésre jut, hogy ezek különböző seol-felfogásokat tükröznek.

Wolfgang Schütte (Wuppertal): *Hós 10,9 – igazságtalanság fiai?* A szerző azt bizonyítja be, hogy a *b'nej 'lvah* hagyományos fordítása (a LXX nyomán: „gonoszság/igazságtalanság fiai”) nem helytálló, és azt ajánlja, hogy – a hapax legomenon eddigi fordítási módja helyett – itt az ellenséges edomita „Halvá” fordítást részesítsük előnyben.

Juan Manuel Tebes (Buenos Aires): *Edom „bölcseisége”.* Értelem, okosság, tanács és bölcsesség – ezek a kifejezések szerepelnek Edommal kapcsolatosan abban a két textusban, amelyet Tebes vizsgál (Jer 49,7 és Abd 7b–8). Az eddigi értelmezések alapján Edom bölcsességirodalmára lehet gondolni, esetleg az udvar megfontolt politikai kapcsolatépítései az újbabiloni fenyegetéssel szemben, vagy pedig az egyik színesfém, a réz bányászásában és feldolgozásában mutatott telje-

sítményére. Jelen dolgozat – a legfrissebb ásatási eredmények és az ókori keleti szövegek elemzése alapján – az utóbbi háttérrel tekinti bizonyosnak: a fémfeldolgozásban való jártasság elismerését. (A cikk angol nyelven jelenik meg.)

Meik Gerhards (Rostock): *Prexaszpész önigazolása (Hérodotosz III 62,3–34) mint a perzsa feltámadás-bit bizonyossága*. A cikk megállapítja: egyetértés van abban a tekintetben, hogy Hérodotosz történetírói munkássága a Kr. e. 5. évszázad utolsó harmadára esik. Az itt megadott helyen leírt védekezés történeti háttere egy Perzsiában bekövetkezett államcsíny. Az éppen Egyiptomban tartózkodó Kambüszész megrökönyödve faggatja bizalmasát,

Prexaszpészt, miképpen lehet az, hogy – amint hírlik – egyik zendülő éppen az a korábbi uralkodótársa, Szmerdisz, akit ő nagy titokban állított félre. Erre a kérdészt tisztázza magát, miután annak idején saját kezűleg likvidálta és földelte el a király testvérét: most váltig tagadja Kambüszész előtt, hogy Szmerdisz feltámadt volna a halálból. A görög szövegű részletben – még ha tagadó formában is – az ókori Kelet eddig ismert legelső „bizonyoságtétele” áll előttünk a halottak feltámadásáról.

A folyóirat végén tizenkét újonnan megjelent könyv bemutatását találjuk.

Balogh Béla

